

El pou de Moisès de Claus Sluter

Fitxa tècnica

Autor, Claus Sluter 1350 – 1406/ Stephan Sluter de Werver

Data, 1396-1405

Tipologia, grup escultòric

Tema, religiós

Localització, Cartoixa de Champmol, Dijon (França)

Context històric

Veure context històric general

L'obra es situa a final del s. XIV i començaments del XV. Europa comença a recuperar-se de la crisi provocades per l'epidèmia de pesta negra que va assolir el territori; encara continua la guerra dels Cents anys, 1337- 1457, però a pesar d'això la recuperació econòmica es veurà en el ressorgir del comerç a les ciutats flamenques i també en algunes ciutats del nord d'Itàlia.

La regió de Borgonya es troba en la ruta Flandes i el nord d'Itàlia. És una zona agrícola molt desenvolupada i a on es celebraven fires importants.

El ducat de Borgonya, estat medieval entre el s. IX i el s. XV, passarà per diferents vaivens. La seva situació estratègica el portarà a ser objecte de disputa entre la corona francesa i els Habsburg. Els avis paterns de Carlos I van ser Maximilià d'Habsburg i Maria de Valois, última duquessa independent de Borgonya, de manera que aquest comtat va formar part de la herència imperial.

En el s. XV aquest ducat va ser una de les grans potències europees, sobretot des de que va incorporar el comtat de Flandes, i va desenvolupar un gran mecenatge artístic. Un dels moments més importants va correspondre als temps del duc Felip l'atrevit, fill del rei de França Joan II. Durant el seu mandat es va construir la Cartoixa de Champmol destinada a panteó real.

La revolució(1790) va acabar amb la vida monàstica en la Cartoixa. La propietat es va vendre i ara és un centre assistencial on es conserven les restes de la Cartoixa gòtica: l'església i el pou de Moisès.

Autor

Claus Slutes va ser un escultor d'origen holandès. Se'l es considera el principal representant de l'escultura borgonyona en la segona meitat del s. XIV. El seu naixement es desconeix però es pensa que va néixer a Haarlem, Holanda i va morir a Dijon. El seu estil, encara que enquadrat en el gòtic internacional, estava lluny de les

elegants corbes dels mestres contemporanis de Paris. Ells preferia els volums rotunds, les figures amples i realistes, perfectament acabades fins al més mínim detall. Es caracteritza per un estil vigorós i expressiu, dotant a les a les escultures de caràcter i dinamisme. Anticipa una estètica que després es manifestarà a la pintura flamenca i en altres artistes.

Es va formar com escultor a Brussel·les on des del 1379 figura registrat en el gremi de picapedrers. El 1385 fou contractat per Jean de Manville, escultor que dirigia un taller al servei de Felip, l'Ardit, duc de Borgonya, un gran mecenes. A la seva mort, Sluter esdevingué el nou cap de taller i, per tant, escultor de cort. Va substituir als col·laboradors de Manville per un equip relativament reduït per homes de la seva confiança, coneguts de Brussel·les, i va introduir una forma d'esculpir les seves figures.

Va ser substituït pel seu nebot Stephan Sluter de Werver.

Una de les seves obres la més coneguda que ens ha arribat és el pou de Moisès de la Cartoixa de Champmol, on també va realitzar el sepulcre de Felip i la porta de l'església. Serà en les figures, plorants, del sepulcre on es veu un realisme expressiu molt gran, ja que sense representar cap rostre mostra el dolor davant la mort de manera impactant.

Anàlisi formal

El pou de Moisès es tracta del basament d'un calvari sobre el qual havia col·locar un crist crucificat acompanyat de la Verge i de Sant Joan. El calvari ha desaparegut i només queda el cap de Crist. El nom ve del patriarca i profeta esculpit en una de les cares del hexàgon.

La forma del basament, prima hexagonal, al·ludeix simbòlicament a la font vitae de la qual sorgeix la vida. A la part superior, uns àngels suporten el sòcol que aguantaria la creu i, a sota d'ells, els profetes precursors de Crist: David, Isaïes, Jeremies, Zacaries, Daniel i Moisès.

Les figures es presenten alliberades del marc arquitectònic, cada un d'ells en una cara del prisma. Aquest procés d'alliberament no culminarà fins al Renaixement.

El material empleat és marbre policromat. Els col·laboradors seràn el pintor Jean Maelweel i Hermann de Colònia que li donarà la patina dorada. S'han recuperat, després de restaurar-les, part de la policromia original que permet veure restes de blau i or.

Les línies compositives són verticals i algunes diagonals que impregnen a les figures de moviment. Les figures es mouen, dialogant entre elles

El tractament de les figures es caracteritza per volums rotunds i robust amb tendència al realisme. Això es deu a la forma d'esculpir les vestimentes amb plecs grans, pesats, profunds i amb moviment.

Les escultures no destacant únicament per la seva monumentalitat, hi ha que afegir la seva força expressiva, les seves actituds i trets psicològics. La manera de captar les expressions les converteixen en autèntics retrats. Hi ha un naturalisme extrem, les figures no es mostren com missatges de Déu sinó com persones humanes.

Les escultures tenen una llum pròpia que contribueix a crear efectes de llum i ombres en els rostres i en els plecs de la roba, per posar un exemple.

En tot el grup escultòric es poden veure una gran quantitat de detalls: els cabells, els filacteris, els vestits...

La figura de Moisès mostra totes les característiques pròpies de l'estil de C. Sluter: mirada fixa, iracunda, detall de la barba bífida, òrbites oculars enfonsades, contrastos de llum i ombres...força expressiva.

En les escultures del Pou de Moisès podem observar els trets generals del gòtic:

Tendència a un major naturalisme, coherència en la composició de les escenes, influència clàssica en actituds, expressions o el tractament dels vestits, importància dels monuments funeraris.....

Funció

La seva funció és religiosa però vol transmetre també missatges que facin reflexionar al visitant, com per exemple les frases dites pels profetes:

Jeremies: " tot vosaltres, que passeu per qui, mireu i vegeu, si hi ha un dolor com el meu"

Zacaries: " Judes vendrà a Jesús per trenta monedes d'argent".

La Cartoixa tenia una funció funerària ja que estava destinada a panteó real.

....

Significat

El pou vol establir una vinculació entre l'Antic i el Nou Testament ja que la passió i mort de Jesús havia estat profetitzada pels grans patriarques i profetes. Vol mostrar també el canvi religiós de l'època on es vol transmetre un humanisme més accentuat, com hem dit abans, els profetes es mostren com persones humanes.

Influències

Claus Sluter, com es veu en el treball dels panys, es va inspirar en les obres de l'antiguitat i de la Itàlia renacentista i influirà en les generacions següents. Les seves

escultures mostren la força que després podrem observar en les escultures de Miquel Àngel. S'avancen al que denominen la "terribilitat" de M. Àngel.